

Programmascan: politieke partijen en AI

September 2025

Belangrijkste punten over AI uit partijprogramma's

- GroenLinks-PVDA (Verkiezingsprogramma 2025)
- VVD (Verkiezingsprogramma 2025)
- D66 (Concept verkiezingsprogramma 2025)
- CDA (Verkiezingsprogramma 2025)
- BBB (Verkiezingsprogramma 2025)
- PVV (Verkiezingsprogramma 2025)
- Wat zeggen partijen over de AI-Fabriek?

Uit concept verkiezingsprogramma 2025

Duurzaamheid

AI en digitalisering verbruiken veel stroom, maar maken bedrijven ook duurzamer. Actieplan Duurzame Digitalisering wordt verbreed en meer ICT'ers worden opgeleid. (p. 51)

Arbeidsmarkt

We gaan slimmer werken door te investeren in innovatie en digitalisering waar dat kan. Zo verhogen we onze productiviteit, waardoor we mensen vrijspelen voor sectoren waar de tekorten groot zijn, zoals de in de technieksector, de bouw- en installatiesector, de kinderopvang, het onderwijs en de zorg. (p. 70)

We zetten samen met vakbonden in op fijner en efficiënter werken met AI, en platformwerkers hebben recht op sociale zekerheid. (p. 159)

Europese actie en Big Tech

Europa is te afhankelijk van Amerikaanse techgiganten. We bouwen hun macht af door te investeren in Europese digitale infrastructuur, een eigen Cloud en veilige AI. We lanceren een Civiel Techfonds om verantwoorde technologie aan te jagen en mensenrechtenorganisaties te steunen. We pleiten voor het opknippen van Big Tech en een heffing op niet-Europese Big Tech-bedrijven. Online anonimiteit en vrije toegang tot informatie blijven we actief beschermen. (p. 91)

Recht

Besluiten met grote impact mogen nooit volledig door een algoritme of AI worden genomen. (p. 113)

AI en de samenleving

We kiezen in alles wat we doen voor verantwoordelijk gebruik en publieke controle. [...] We creëren eerlijke algoritmes, versterken onze veiligheid en investeren in kunstmatige intelligentie die bijdraagt aan de samenleving. (p. 157)

Onderwijs

Kerdoelen zoals lezen, schrijven en kritisch nadenken mogen niet lijden onder het gebruik van AI. (p. 157)

Cultuur

AI heeft ook gevolgen in de culturele sector. In de sector moet fair pay & fair practice de norm zijn. Subsidies moeten direct terechtkomen bij makers en uitvoerenden en we hebben aandacht voor de gevolgen van generatieve AI op het auteursrecht. (p. 159)

Veiligheid AI

We verbieden riskante AI-systemen, zoals systemen voor realtime gezichts- of emotieherkenning. AI-gegenereerde content moet altijd als zodanig herkenbaar zijn, met duidelijke bronvermelding. Het verplicht afstaan van data voor het trainen van AI-modellen is niet toegestaan. (p. 159-160)

Mensenrechten

Met nieuwe Europese regelgeving voorkomen we de export van (AI)software in de surveillance- en defensie-industrie die bijdraagt aan mensenrechtenschendingen. (p. 160)

AI-Fabriek

We investeren in de komst van een AI-fabriek in Groningen, waar start-ups en overheden vrijuit kunnen experimenteren met nieuwe toepassingen. Dat gebeurt met respect voor het privacy- en auteursrecht, en met een eerlijke beloning van alle deelnemers. (p. 161)

Samenvattend:

- **Duurzame digitalisering:** AI en digitalisering verbruiken veel stroom, maar helpen bedrijven ook verduurzamen. Opleiding meer ICT'ers (p. 51).
- **Arbeidsmarkt:** AI inzetten om productiviteit te verhogen en personeel vrij te spelen voor sectoren met tekorten (p. 70).
- **Efficiënter werken:** samen met vakbonden afspraken maken over fijner en efficiënter werken met AI (p. 159).
- **Big Tech:** macht van Amerikaanse techbedrijven terugdringen; Europese cloud, civiel techfonds en knippen/belasten Big Tech (p. 91).
- **Besluitvorming:** besluiten met grote impact mogen nooit volledig door AI worden genomen (p. 113).
- **Onderwijs:** kerndoelen zoals lezen en kritisch denken beschermen tegen te veel AI-gebruik (p. 157).
- **Cultuur:** fair pay en auteursrecht beschermen tegen de invloed van generatieve AI (p. 159).
- **AI-veiligheid:** verbod op riskante systemen zoals realtime gezichtsherkenning; AI-content moet herkenbaar zijn; geen verplichte data-afgifte (p. 159–160).
- **Mensenrechten:** export van AI voor surveillance/defensie die mensenrechten schaadt, verbieden (p. 160).
- **AI-fabriek Groningen:** plek voor startups en overheden om met AI te experimenteren, met respect voor privacy en auteursrecht (p. 161).

[Klik hier voor het volledige \(concept\)verkiezingsprogramma](#)

Uit verkiezingsprogramma 2025

Vol inzetten op kunstmatige intelligentie

Kunstmatige intelligentie heeft de toekomst. Het is tijd dat we meer redeneren vanuit kansen, dan vanuit angst. We doen daarom investeringen in kunstmatige intelligentie via de investeringsagenda voor nationale groei en de investeringsmaatschappij. Anders worden we sterk afhankelijk van de VS en China. Dit fonds moet, naast de komst van een 'normale' AI-fabriek in Groningen, een AI-gigafabriek mogelijk maken. Ook realiseren we met dit fonds een AI-hub, naar voorbeeld van het Franse Station F. We helpen het mkb volop de kansen van kunstmatige intelligentie te benutten. Door de inzet op kunstmatige intelligentie krijgt het hele land een impuls (p. 10)

Investeren in technologie

De investeringen in moderne technologieën moeten in ons land fors omhoog, zoals in quantummechanica, chips en kunstmatige intelligentie, zoals in de Nationale Technologiestrategie. Zo kunnen we technologische leiders worden in plaats van volgers. (p. 8)

Mobiliteit

We kijken bovendien ook naar een versnelling van vergunningverlening en de inzetbaarheid van kunstmatige intelligentie om de doorstroom van verkeer te verbeteren. (p. 21)

Strafrecht

Wij vinden het belangrijk dat er beter wordt samengewerkt tussen organisaties in de strafrechterketen en dat de laatste ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en artificiële intelligentie worden benut om de strafrechterketen beter te laten werken. (p. 57)

De digitale overheid

De VVD wil een overheid die Estland naar de kroon steekt als het gaat om digitalisering. We zien kunstmatige intelligentie als kans en niet alleen als risico. Daarom zetten we vol in op de efficiëntie- en kwaliteitsslag die kunstmatige intelligentie ons kan bieden en scholen we ambtenaren op grote schaal om. We standaardiseren en centraliseren digitale inkoop, zodat de overheid goedkoper en beter software kan inkopen. (p. 71)

Zorg

Digitalisering, robotisering en kunstmatige intelligentie zullen de komende decennia welzijn en gezondheid op veel vlakken verbeteren en de administratieve bureaucratie verminderen, arbeidsuren besparen en de kwaliteit van de zorg verbeteren. Deze innovatie moet gestimuleerd en gefinancierd worden, de overheid moet te veel regulering vooraf voorkomen. We kijken hierbij naar goede voorbeelden, zoals de MedTech-sector in Twente (p. 76)

Samenvattend:

- **AI als kans:** investeren via nationale investeringsagenda en investeringsmaatschappij (p.10).
- **AI-fabriek en AI-hub** in Groningen realiseren (p. 10).
- **Mkb** helpen AI-kansen benutten (p. 10).
- **Nationale techstrategie:** fors meer investeren in AI, quantum en chips om technologische leider te worden (p. 8).
- **Mobiliteit:** AI inzetten voor verkeersdoorstroming (p. 21).
- **Strafrecht:** AI gebruiken voor betere samenwerking en efficiëntie in strafrechtsketen. (p. 57)
- **Digitale overheid:** Estland als voorbeeld; ambtenaren opleiden; centrale digitale inkoop (p.71).
- **Zorg:** AI inzetten om bureaucratie te verminderen en kwaliteit te verhogen (p.76).
- **Innovatie:** MedTech-sector als voorbeeld van AI-toepassingen in zorg (p.76).
- **Regulering:** overheid moet innovatie stimuleren en overregulering van AI vermijden (p.76)

[Klik hier voor het volledige verkiezingsprogramma 2025](#)

Uit verkiezingsprogramma 2025

Technologie voor de samenleving

We kunnen de kansen van de digitale wereld gebruiken om de samenleving sterker te maken, eerlijk en binnen de kaders van de rechtsstaat. Denk aan AI die artsen helpt om betere zorg te geven. Of aan digitale diensten die de overheid toegankelijker maken. (p. 12)

Aanbestedingen en contracteisen

Onder leiding van de bewindspersoon zet de overheid sterk de toon bij aanbestedingen en contracteisen van ICT, vooral in belangrijke publieke sectoren. De ontwikkeling van AI in bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs en overheidsdiensten is gevoelig. Daarom laten we dat niet over aan buitenlandse bedrijven die alleen uit zijn op winst en schaal. (p. 12)

Koploper in AI

Nederland wordt koploper in Europa in waardengedreven en verantwoorde AI. AI biedt enorme kansen, maar zorgt ook voor risico's voor werk, veiligheid en democratie. De strijd om de dominantie op het gebied van AI in de wereld is in volle gang. Nederland en Europa dreigen nog afhankelijker te worden van vijandige of ongewenste machten. D66 wil dat we producent zijn, geen consument. We bouwen daarom onze eigen kennis en kracht op het gebied van AI op, op basis van Europese waarden en standaarden. (p. 13)

Defensie

We blijven kwetsbaar als we niet óók inzetten op opkomende technologieën. D66 wil dat Nederland in 2030 Europees koploper is op het gebied van AI, drones, ruimtevaart en cybersecurity voor defensie. Ons uitgangspunt voor deze technologieën is betekenisvolle menselijke controle. (p. 73)

Bewindspersoon voor technologie

D66 wil een bewindspersoon voor Technologie en Innovatie, met een eigen begroting en een stevig mandaat. Daarmee zorgen we voor focus en regie binnen de overheid om onze maatschappelijke doelen te bereiken. Want technologie en innovatie zijn te belangrijk om versnipperd te blijven over verschillende ministeries. (p. 52)

Nederland voorop

Nederland loopt internationaal voorop in sleuteltechnologieën. D66 wil die voorsprong benutten om onze maatschappelijke uitdagingen te helpen oplossen. We stimuleren deze belangrijke technologieën met subsidies en inkoop van de overheid. (p. 52)

Samenvattend:

- **Technologie voor de samenleving:** inzetten van AI voor betere zorg en toegankelijke digitale overheidsdiensten (p. 12).
- **Aanbestedingen en contracteisen:** overheid stelt strikte eisen bij ICT-aanbestedingen in publieke sectoren, minder afhankelijk van buitenlandse bedrijven (p. 12).
- **Koploper in AI:** Nederland wil Europees koploper worden in waardengedreven en verantwoorde AI, met nadruk op eigen kennis en Europese waarden (p. 12).
- **Defensie:** Nederland in 2030 Europees koploper in AI, drones, ruimtevaart en cybersecurity; altijd met menselijke controle (p. 73).
- **Bewindspersoon voor technologie:** aparte minister met eigen begroting en mandaat om focus en regie te geven aan technologie en innovatie (p. 52).
- **Nederland voorop:** voorsprong in sleuteltechnologieën benutten om maatschappelijke uitdagingen op te lossen; stimuleren via subsidies en overheidsinkoop (p. 52).

[Klik hier voor het volledige \(concept\)verkiezingsprogramma 2025](#)

Uit het verkiezingsprogramma 2025

Lissabon-doelstelling

Nederland moet voldoen aan de Lissabon-doelstelling om 3% van het bbp te investeren in onderzoek en innovatie (R&D), waarvan 1% door overheid en 2% privaat. Daarvoor investeren we in wetenschappelijk en toegepast onderzoek en valorisatie dat zich richt op de sleuteltechnologieën van de toekomst, zoals AI, quantum-computing, groene chemie, batterijtechnologie en medische technologie. (p. 42)

Digitale autonomie

We willen minder afhankelijk worden van Big Tech buiten Europa. Daarom investeren we in digitale autonomie, bijvoorbeeld door als Europa eigen cloud-toepassingen te maken, en met gelijkgestemde landen te bouwen aan de versterking van de Europese chipsector. (p. 49)

Commissaris AI

Binnen het groeifonds komt ruimte voor investeringen in sleuteltechnologieën met een sterke focus op AI. Er komt daarnaast een commissaris AI voor centrale regie. Zo stimuleren we steviger samenwerking en data-uitwisseling tussen bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden. Bouwen op vertrouwen. (p. 49)

Digitale ethiek

Wij willen een betere verankering van digitale ethiek: AI-ethiek, het begrijpen van algoritmes, mediawijsheid en cyberveiligheid in funderend- en vervolgonderwijs en bibliotheken. (p. 49)

GPT-NL en AI-fabriek

We stimuleren doorontwikkeling van het Nederlands 'large language-model' GPT-NL als basis voor AI. Ook stimuleren we de bouw van Europees-autonome datacentra. En steunen de komst van een AI-fabriek in Noord-Nederland en essentiële softwaretoepassingen. (p. 49)

Vernieuwing ICT Belastingdienst

De vernieuwing van de ICT bij de Belastingdienst heeft de komende jaren prioriteit, ... Door inzet van AI bij de aangiftebehandeling willen we de druk op de uitvoering verlichten. (p. 64)

Overheid

Waar mogelijk en verantwoord zetten we AI in om vergunningsprocedures te versnellen, met name om informatieverstrekking te versimpelen. (p. 65)

Samenvattend:

- **Onderzoek & innovatie:** voldoen aan Lissabon-doelstelling (3% bbp), met focus op AI, quantum en medische technologie (p. 42).
- **Digitale autonomie:** minder afhankelijk van Big Tech; investeren in Europese cloud en chipsector (p. 49).
- **Commissaris AI:** aanstellen voor centrale regie en samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid (p. 49).
- **Digitale ethiek:** AI-ethiek, algoritmebegrip en mediawijsheid in onderwijs en bibliotheken opnemen (p. 49).
- **GPT-NL:** stimuleren van een Nederlands taalmodel als basis voor AI (p. 49).
- **AI-fabriek Noord-Nederland:** steunen van datacentra en AI-infrastructuur (p. 49).
- **Belastingdienst:** AI inzetten om aangifteprocessen te verlichten en ICT te vernieuwen (p. 64).
- **Vergunningen:** AI gebruiken om procedures te versnellen en informatieverstrekking eenvoudiger te maken (p. 60).
- **Samenwerking:** investeringen in sleuteltechnologieën via bedrijven, onderwijsinstellingen en overheid bundelen (p. 46).
- **Verantwoord gebruik:** nadruk op vertrouwen en ethiek in AI-toepassingen. (p. 47)

[Bekijk hier het volledige verkiezingsprogramma 2025.](#)

Uit het verkiezingsprogramma 2025

Standpunten over AI

- **Verantwoorde inzet van AI**
De overheid zet AI op een verantwoorde en doelmatige manier in, met nadruk op transparantie, menselijk toezicht en het beperken van risico's (p.100)
- **Nederlandse AI-netwerk**
Nederland investeert via Defensie structureel in de ontwikkeling van het Nederlandse AI-netwerk waaronder de AI-fabriek in Groningen en lokale AI-hubs (p. 101)

Standpunten over technologische innovaties

- **Versnelde toelating innovatieve producten**
Er moet ook werk worden gemaakt van versnelde toelating van innovatieve producten. In de praktijk worden vernieuwende technologieën en producten nu zo lang opgehouden door stroperige procedures, dat bedrijven uitwijken naar landen buiten Europa. Dat kost banen, innovatie en economische slagkracht. (p. 9)
- **Gerichte rol voor de Nationale Investeringsbank in innovatie.**
We onderzoeken de oprichting van een Nationale Investeringsbank (NIB) in Nederland. Deze NIB krijgt een duidelijke taak in het beschikbaar stellen van risicodragend kapitaal voor innovatieve bedrijven in deeptech, agrotech, energietechniek en industriële toepassingen die bijdragen aan strategische autonomie en werkgelegenheid in de maakindustrie in Nederland. (p. 66)

[Bekijk hier het volledige verkiezingsprogramma 2025](#)

AI en zorg

Er is een groot tekort aan zorgpersoneel. We schrappen bureaucratie en managementlagen die de zorg duurder en ingewikkelder hebben gemaakt. Met slimme inzet van kunstmatige intelligentie verlagen we de administratiedruk.
(p. 17)

[Bekijk hier het volledige verkiezingsprogramma 2025 - 2029](#)

Welke partijen noemen de AI-fabriek en wat zeggen ze?

Groenlinks-PVDA

We investeren in de komst van een AIfabriek in Groningen, waar start-ups en overheden vrijuit kunnen experimenteren met nieuwe toepassingen. Dat gebeurt met respect voor het privacy- en auteursrecht, en met een eerlijke beloning van alle deelnemers. (p. 161)

VVD

We doen investeringen in kunstmatige intelligentie via de investeringsagenda voor nationale groei en de investeringsmaatschappij. Anders worden we sterk afhankelijk van de VS en China. Dit fonds moet, naast de komst van een 'normale' AI-fabriek in Groningen, een AI-gigafabriek mogelijk maken. (p. 10)

CDA

We stimuleren doorontwikkeling van het Nederlands 'large language-model' GPT-NL als basis voor AI. Ook stimuleren we de bouw van Europees-autonome datacentra. En steunen de komst van een AI-fabriek in Noord-Nederland en essentiële softwaretoepassingen. (p. 49)

BBB

Nederland investeert via Defensie structureel in de ontwikkeling van het Nederlandse AI-netwerk waaronder de AI-fabriek in Groningen en lokale AI-hubs (p. 101)

AI-agenda in één oogopslag

VVD - rechtsboven

Sterke investeringsagenda, AI-fabriek en gigafabriek, waarschuwt voor overregulering.

D'66 –middenboven

Investeringsagenda via subsidies en overheidsinkoop, pleit voor bewindspersoon Technologie, nadruk op menselijk toezicht.

CDA –middenboven

Balans tussen investering en regie, inzet op digitale autonomie en AI-commissaris.

GroenLinks-PvdA – links midden

Investeringsagenda koppelen aan publieke waarden en strikte kaders, verbod op riskante AI.

BBB – rechtsmidden

Investeringsagenda via Nationale Investeringsbank en hubs, transparantie en menselijk toezicht.

PVV – rechtsonder

Vooral gericht op administratieve lastenverlichting in de zorg, geen brede investeringsagenda.

aic4nl.nl

info@aic4nl.nl

[/aic4nl](https://www.linkedin.com/company/aic4nl)